

Nr 79.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
anslag till skyddskoppympningens anordnande; given
Stockholms slott den 12 mars 1915.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att, under förutsättning att riksdagen antager av Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om skyddskoppympning, med uteslutande ur riksstaten av anslaget till vaccinationens befrämjande, 7,700 kronor, i stället å ordinarie stat från och med år 1916 anvisa ett förslagsanslag till skyddskoppympningen av 46,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

I innevarande års statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtas till riksdagen angående ny lagstiftning om skyddskoppympning, med uteslutande ur riksstaten av anslaget till vaccinationens befrämjande, 7,700 kronor, i stället å ordinarie stat från och och med år 1916 uppföra ett förslagsanslag till skyddskoppympningens anordnande av 46,000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat i nådig proposition föreslå riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om skyddskoppympning, får jag härmed anmäla nyssberörda anslagsbehov.

För närvarande är i riksstaten under titeln »vaccinationens befrämjande» anvisat ett reservationsanslag å ordinarie stat av 7,700 kronor.

Reservationsanslaget till vaccinationens befrämjande.

Av dessa medel användas, enligt vad medicinalstyrelsen upplyst, 900 kronor till arvoden vid medicinalstyrelsens vaccinationskontor, omkring 250 kronor för kontrollering av ympämne, ungefär 1,800 kronor till vaccinationsbelöningar och understöd åt ympare samt 3,400 kronor till vaccindepåföreståndarna i riket.

Enligt ett av medicinalstyrelsen, jämte tillkallade sakkunniga, den 27 maj 1913 avgivet betänkande rörande skyddskoppypmpningens ordnande, skulle de nuvarande vaccindepåerna icke längre bibehållas, vadan någon avlöning till föreståndare för sådana depåer icke heller skulle erfordras.

Besparingar å anslaget. Vaccindepåerna.

Någon erinran mot detta förslag förekommer icke från min sida, och i det nyssberörda förslaget till lag om skyddskoppypmpning hava ej heller influtit några bestämmelser om vaccindepåer.

Departementschefen.

Å nu förevarande anslag kunna i följd härav 3,400 kronor inbesparas.

I ovanberörda betänkande har medicinalstyrelsen vidare utgått från, att belöningar av statsmedel alltjämt böra tilldelas förtjänstfulla ympare. Styrelsen har visserligen funnit, att de bestämmelser härom, som innehållas i § 22 i nu gällande reglemente för skyddskoppypmpningen i riket den 29 september 1853, icke böra upptagas bland de nya bestämmelser om skyddskoppypmpning, som nu borde komma till stånd, men ansett belöningar av ifrågavarande slag fortfarande böra utgå och härför erforderligt anslag således alltjämt finnas tillgängligt.

Belöningar och understöd åt ympare.

Enligt det framlagda förslaget till lag om skyddskoppypmpning (7 §) skulle i regeln allenast den, som äger behörighet att utöva läkar-konsten, ävensom medicine kandidat, som fullgör sin värnpliktstjänstgöring och genomgått föreskriven undervisningskurs i skyddskoppypmpning, betros med uppdrag att vara ympare. Utan hinder härav skulle dock, i händelse för viss ort eller för viss tid möjlighet saknades att på tillfredsställande sätt ordna skyddskoppypmpningen med anlitan- den allenast av ympare med nämnda kvalifikationer, jämväl annan lämplig person kunna i viss angiven ordning antagas till ympare (särskild ympare). Till sådan ympare skulle allenast den få antagas, som genomgått

Lagförslaget.

föreskriven undervisningskurs i skyddskoppypning; och borde därvid i första rummet barnmorska ifrågakomma.

I lagförslaget övergångsbestämmelser är inrymt ett stadgande därom, att vid lagens utfärdande anställd lekman-ypare må kunna antagas till särskild ypare, om vederbörande tjänsteläkare härtill lämnar medgivande.

Med det förslag, för vilket jag sålunda redogjort, avses, att läkare i vida större omfattning än nu skola bliva ypare, så att lekman-ypare behöva användas i väsentligt mindre utsträckning än hittills. En del andra stadganden i lagförslaget, särskilt 8 §, syfta till samma mål. Lagförslaget innehåller tillika bestämmelse därom, att för annan av hälsovårdsmyndighet anordnad skyddskoppypning än den, som av civil tjänsteläkare förrättas å ympnings- och besiktningsmöten å landsbygden — där kostnaderna skulle delas mellan stat och kommun —, ersättning till ypare skall utgå av vederbörande kommun i enlighet med träffat avtal.

Departements-
chefen.

Vid nu berörda förhållanden torde behovet av särskilda belöningar och understöd till förtjänstfulla ypare, vilka belöningar i allt fall böra utgå endast till lekman-ypare, icke bliva särskilt framträdande. Ersättningen till sistnämnda ypare bör av vederbörande kommun så tillmätas, att den blir en skälig gottgörelse för den verksamhet, som av yparen erfordras; och sådana anspråk på kommunerna kunna så mycket hellre uppställas, som, på sätt jag nedan får tillfälle närmare beröra, staten skulle ikläda sig avsevärt ökade upppoffringar för skyddskoppypningens anordnande.

Några särskilda belöningar för, att ett avlönat arbete med nit och ordning fullgöres i enlighet med gällande bestämmelser, synas mig därför icke erforderliga och knappast ens lämpliga.

Jag anser således, att det från nu förevarande reservationsanslag till vaccinationsbelöningar och understöd åt ypare utgående belopp, 1,800 kronor, icke, med den föreslagna nya lagstiftningen om skyddskoppypning, bör vidare beräknas.

Indragningarna på anslaget till vaccinationens befrämjande skulle, om min mening i nu behandlade tvenne punkter av anslaget godkännes, uppgå till sammanlagt 5,200 kronor.

Ökningar å
anslaget.

Emellertid behöver anslaget i fråga å andra sidan avsevärt ökas för att lämna tillgång till bestridande av vissa kostnader, som bliva en följd av de nya författningsbestämmelserna.

Så har medicinalstyrelsen ifrågasatt, att årligen skola anordnas kurser i skyddskoppypning för dem, som önska vinna kompetens som ympare.

Kurser i
skydds-
koppyp-
ning m. m.

För legitimerad läkare hava inga särskilda kurser påyrkats i förslaget, men medicinalstyrelsen förutsätter, att obligatorisk undervisning i skyddskoppypning framdeles kommer att anordnas vid de medicinska läroanstalterna, och torde särskilt förslag härom böra utarbetas av de medicinska fakulteterna och karolinska institutet. Några särskilda kostnader under sjätte huvudtiteln kunna härav ej vållas statsverket.

Medicinal-
styrelsen.

För övriga ympare måste tydligtvis, anför medicinalstyrelsen, särskilda kurser anordnas. Då förutom läkare huvudsakligen barnmorskor böra antagas till ympare, synes det lämpligt, att dessa kurser anordnas i städer, där barnmorskeundervisningsanstalter äro förlagda. I Stockholm torde, om en central ympanstalt kommer till stånd, undervisningen också lämpligen förläggas till denna. Visserligen erhålla barnmorskeeleverna redan nu någon undervisning i vaccination vid barnmorskeundervisningsanstalterna, men den är föga ingående, och det synes lämpligast, att undervisningen uti skyddskoppypning meddelas av läkare, som äro särskilt förtrogna därmed, samt att eleverna därvid få tillfälle att se och deltaga i ympning i större skala.

Något detaljerat förslag i denna del är ännu icke utarbetat, då medicinalstyrelsen ansett sig först böra avvakta, huru det nu framlagda förslaget i dess helhet bliver mottaget. Saken kan sedan, anser medicinalstyrelsen, utan svårighet utredas och ordnas.

Tydligtvis kräves, fortsätter styrelsen, ökad utgift för dessa kurser ävensom för den ifrågasatta ympningsanstalten. Kommer en central ympningsanstalt till stånd, vilken i så fall bör förläggas till Stockholm och vid vilken anstalt även kontroll av ympämnet kan ske, är det ej heller uteslutet, att ympämnets fördelning och försäljning, som nu handhaves av medicinalstyrelsens vaccinationskontor, kan överlåtas på denna anstalt.

Undervisningskurser i skyddskoppypning borde dessutom anordnas vid ytterligare en eller ett par anstalter i riket, särskilt i Göteborg.

Efter approximativ beräkning har styrelsen funnit det antagligt att kostnaderna för ympanstalt och undervisning i skyddskoppypning jämte kontroll och fördelning av ympämne samt för utdelning av belöningar och understöd åt ympare, skulle kunna bestridas från anslaget till vaccinationens befrämjande, om detsamma höjdes med 5,000 kronor eller från nuvarande 7,700 kronor till 12,700 kronor. Häri är då inberäknad den besparing på anslaget, som vinnes genom vaccindepåernas indragning.

Departements-
chefen.

Om från nämnda 12,700 kronor ytterligare dragas de 1,800 kronor för belöningar och understöd åt ympare, som jag, på sätt nyss anförts, ansett böra inbesparas, behöver anslaget, såvitt nu är i fråga, sättas till 10,900 kronor, vilket innebär en ökning med 3,200 kronor av nu utgående anslagssumma, 7,700 kronor.

Även om det kan förväntas, att antalet lekmanna-ympare skall minskas i och med den nya lagens ikraftträdande för att efter hand ytterligare nedgå, och kurser i skyddskoppypning tilläventyrs därför ej behöva årligen hållas, anser jag mig dock icke böra göra någon erinran mot medicinalstyrelsens förslag. Den nya lagstiftningen om skyddskoppypning läser komma att medföra ökat bruk av animal vaccin. Härmed och därigenom, att den berörda lagstiftningen ifrågasätter ett vidsträckt kostnadsfritt tillhandahållande av sådant ympningsämne, komma kostnaderna för kontroll och fördelning av ympämne att stiga. Dessa förhållanden motväga den minskade kostnad, som så småningom kan emotses i utgifterna för anordnande av kurser för lekmanna-ympare. Det torde icke vara möjligt att för närvarande komma till noggrannare beräkningar, än som skett, i nu förevarande hänseende. Jag beräknar således ett anslag för nu berörda ändamål av 10,900 kronor.

Rese- och
traktam-
ents-
ersättning
för vissa
ympare.
Medicinal-
styrelsen.

I medicinalstyrelsens ovanberörda förslag till ordnande av skyddskoppypningen i riket hava vidare upptagits bestämmelser därom, att till av hälsovårds- eller kommunalnämnd anställd ympare, som är förste provinsialläkare, provinsialläkare, extra provinsialläkare eller biträdande provinsialläkare eller vikarie för sådan läkare, ersättning skall av statsmedel utgå för inställelse å offentligt ympnings- eller besiktningsmöte annorstädes än i stad, köping eller municipalsambälle, där civil läkare är bosatt. Är platsen för sådant möte belägen på längre avstånd från läkarens bostad än två kilometer, skulle ersättningen utgå efter den klass i gällande resereglemente, som är bestämd för provinsialläkare, och i annat fall med fem kronor i dagtraktamente utan rätt för läkaren att beräkna resekostnadsersättning.

Den ökade kostnad, som genom antagande av berörda bestämmelser skulle drabba statsverket, har medicinalstyrelsen beräknat till förslagsvis 35,000 kronor. Styrelsen anför härom följande.

Då staten i sitt och de enskilda kommunernas intresse påbjuder en åtgärd, som var och en måste underkasta sig, torde det få anses såsom skäligt, att kostnaderna härför drabba både stat och kommun och att den enskilde, om han fullgör sin plikt i enlighet med givna bestämmelser, är befriad från kostnader härför. Här föreslås, att staten skall bära kostnaderna för de tjänsteresor, som vissa läkare-ympare efter

fastställd reseplan behöva göra för verkställande av ympning och efterbesiktning å offentligt ympningsmöte; på kommunerna skulle komma dels ersättning enligt av Konungen fastställd taxa för å offentligt möte verkställda ympningar jämte besiktning och intyg däröver, dels skäligt arvode åt vissa ympare. Den, som ej vill underkasta sig ympning på offentligt möte, bör rimligtvis själv betala ymparens besök enligt enskild överenskommelse.

Kostnaderna för de tjänsteresor för ympningens fullgörande, som skulle drabba staten, kunna icke direkt angivas. Utredning härom kan svårigen utföras, emedan det är omöjligt att på förhand beräkna, i vilken utsträckning läkare med rätt till ersättning av statsmedel komma att användas i och för ympningen. Ett ungefärligt begrepp om kostnaderna kan emellertid fås genom jämförelse med det med dessa ympningsresor i avseende på resornas omfång mest likställda uppdrag, för vilket ersättning av statsmedel redan utgår, nämligen tillsynen av sinnessjuka och idioter i kommunerna. Kostnaden för denna tillsyn uppgick i medeltal för 10-årsperioden 1902—1911 till 33,750 kronor årligen. De resor, denna tillsyn kräver, torde emellertid kunna antagas vara mer omfattande än vad som kan bli förhållandet med dem för skyddskoppympningens fullgörande, vadan kostnaden för dessa bör kunna beräknas åtminstone icke överskrida kostnaden för de förra. Att läkare framdeles komma att anlitas för ympning i allt större utsträckning, är väl antagligt; i den mån så sker, komma givetvis även kostnaderna att ökas, varför en ökning av nu erforderligt statsanslag längre fram torde bli behöfligt.

Vid den ytterligare utredning, som frågan om ny lagstiftning om skyddskoppympning undergått inom departementet, har förslaget om ökad förpliktelse för staten att ersätta kostnaderna för den obligatoriska skyddskoppympning, som ansetts fortfarande böra vidhållas, funnits befogat. Detta förslag har också förordats i de över medicinalstyrelsens ifrågavarande betänkande avgivna yttrandena. Lagförslaget.

I det framlagda lagförslaget (12 § 2 mom.) upptagas sålunda bestämmelser därom, att å annan ort än stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare skyddskoppympningen, i den omfattning, som befinnes möjlig, bör företagas å ympnings- och besiktningssmöten. Plan för dessa möten skall uppgöras av hälsovårdsmyndigheten i samråd med vederbörande ympare och underställas, när ymparen är civil tjänsteläkare, förste provinsialläkaren i länet för fastställelse. Vidare föreslås i 13 § 2 mom. av berörda lagförslag, att för inställelse såsom ympare

å ympnings- och besiktningmöte å annan ort än stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare skall till civil tjänsteläkare, som icke är där bosatt, utgå resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel enligt grunder, som Konungen föreskriver, varjämte läkaren skall vara berättigad till ersättning med belopp, som Konungen bestämmer, för varje vid sådant möte ympad person, vilken ersättning skall bestri-
das av vederbörande kommun.

I motiven till lagförslaget har jag *dels* uttalat min anslutning till medicinalstyrelsens förslag rörande grunderna för nämnda ersättning av statsmedel, *dels* och angivit en gottgörelse till ympare av 50 öre för varje ympad vara skälig.

Departements-
chefen.

På sätt förut omförmälts, avses med ifrågavarande lagförslag, att läkare i större utsträckning, än nu är fallet, skola användas såsom ympare. Vinna strävandena i detta syfte framgång, lär också det av medicinalstyrelsen beräknade anslagsbeloppet för inställelser å vaccinations- och besiktningmöten bliva alltför knappt — ett förhållande, för vilket ju ej heller medicinalstyrelsen, på sätt av dess ovan anförda yttrande framgår, varit främmande.

För närvarande lär det emellertid vara vanskligt att beräkna de kostnader, som komma att drabba statsverket för den ersättning till vissa ympare, som, enligt vad nyss framhållits, skulle utgå av statsmedel. Erfarenheten allena kan giva den ledning, som erfordras för att vinna ett säkrare omdöme om anslagsbehovet. Jag saknar därför tillräcklig anledning att avvika från det av medicinalstyrelsen upptagna beloppet i nu förevarande avseende.

Medicinalstyrelsen har ansett, att medel till nu ifrågavarande ändamål böra vinnas genom höjande av förslagsanslaget till allmän hälso- och sjukvård, vilket anslag i förslaget till riksstat för år 1916 är upptaget till 225,000 kronor.

Vissa fördelar synas mig emellertid vara förenade med att under *ett* anslag upptaga de särskilda kostnader, som för statsverket föranledas av skyddskoppymningen — frånsett kostnaden för tillverkning och tillhandahållande av ympämne, vilken kostnad icke lämpligen synes kunna skiljas från övriga kostnader för den anstalt, där ympämnet tillverkas, och därför upptagits under statsmedicinska anstalten.

Jag anser mig därför kunna förorda, att samtliga de anslagssummor, som — frånsett nyssberörda ökning av anslaget till statsmedicinska anstalten — erfordras för skyddskoppymningens anordnande i enligt

het med den föreslagna nya lagstiftningen i ämnet, sammanföras till ett anslag å ordinarie stat, under titeln »skyddskoppymningen». Givetvis vinnes därmed lättare en säker kännedom om statens utgifter för berörda ändamål.

I anslutning till vad sålunda anförts skulle med detta anslag bestridas kostnaderna dels för anordnande av undervisningskurser för lekmanna-ympare i skyddskoppymning och för en central ympanstalt jämte kontroll och fördelning av animalt ympämne, varför kostnaderna beräknats till 10,900 kronor, dels ock för resekostnads- och trakamentsersättning åt vissa läkare-ympare vid inställelse å ympnings- och besiktningsmöten å andra orter än stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare, i vilket avseende utgifterna antagits skola uppgå till omkring 35,000 kronor. Hela anslaget synes lämpligen böra avrundas till 46,000 kronor och erhålla förslagsanslags natur.

Beloppet och de närmare villkoren för ersättningen till läkare-ympare torde, i anslutning till lagförslaget, få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, liksom Kungl. Maj:t också torde böra meddela förordnande, huru och på vad sätt anslaget i övrigt må för sitt avsedda ändamål disponeras.

I följd av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen

att, under förutsättning att riksdagen antager av Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om skyddskoppymning, med uteslutande ur riksstaten av anslaget till vaccinationens befrämjande, 7,700 kronor, i stället å ordinarie stat från och med år 1916 anvisa ett förslagsanslag till skyddskoppymningen av 46,000 kronor.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga medlemmar instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.